

Reactie nota 'Sport en bewegen voor mensen met een beperking vanzelfsprekend in 2030'

28-06-2021

Met enthousiasme hebben we kennisgenomen van deze notitie. Erg mooi dat deze drie partijen het initiatief nemen om sporten en bewegen voor mensen met een beperking 'vanzelfsprekender' te maken. We dragen graag bij aan deze ambitie! Daartoe brengen wij graag onze kennis en ervaringen in het werkveld van sport en bewegen voor mensen met een beperking in. Namens Special Heroes Nederland, Gehandicaptensport Nederland, de Esther Vergeer Foundation en Kenniscentrum Sport & Bewegen (op dit moment o.a. samenwerkend in de projectgroep Sporthulpmiddelen beter beschikbaar en bereikbaar) delen we hierbij onze reactie met jullie, met daarin enkele suggesties en aandachtspunten.

Algemene suggesties/aandachtspunten

- Er lijkt in de gehele notitie uit te worden gegaan van een specifieke doelgroep: 'sportzoekende mensen met een beperking'. Dit is echter maar een deel van de (potentiele) doelgroep. Wanneer je S&B voor alle mensen met een beperking vanzelfsprekend wil maken, zal met name de grote groep mensen die nu niet sporten en/of voldoende bewegen bereikt moeten worden en verleid tot meer bewegen/sporten. Dat betekent dat er veel aandacht nodig is voor de eerste fasen van de 'sport pyramide': *bewustwording/stimuleren* en *kennismaken/oriënteren*. Mensen die besloten hebben dat ze willen gaan sporten, kunnen hun weg vaak aardig vinden. Juist bij degenen die nog niet hebben ervaren wat sport en bewegen voor hen kan betekenen, zullen eerst diverse belemmeringen overwonnen moeten worden.
- Het stimuleren van een gezonde actieve leefstijl is voor mensen met een beperking heel waardevol. Interessant dus om vooral ook in te zetten op bewegen, en daarmee op een grote potentiële groep die nog geen sporter is, dat mogelijk wel maar misschien ook niet kan/wil worden, maar zeker (meer) kan bewegen.
- Om mensen die nu niet 'vanzelfsprekend' sporten en bewegen te verleiden dit wel te gaan doen, is met name de toeleiding naar sport én bewegen cruciaal. Belangrijk daarbij:
 - o Aandacht voor wegnemen persoonlijke belemmeringen van mensen met een beperking. Het zou mooi zijn als hier in de nota meer aandacht aan gegeven kan worden. Uit onderzoek blijkt dat persoonlijke belemmeringen het meest voorkomen. Denk aan niet meer durven, pijn, de mogelijkheden niet kennen etc.
 - o Gebruik maken van 'vindplaatsen' zoals onderwijs en zorginstellingen. Stimulans vanuit de professionals blijkt telkens opnieuw een belangrijk element om mensen de eerste stap te laten zetten op weg naar sport en bewegen.

- De ambitie voor 2030 is mooi en ook uitdagend gezien de huidige sportdeelnamecijfers (>12 jaar):
 - o Nederlander gemiddeld 53%
 - o Zonder aandoening 61%
 - o Met lichamelijke beperking 25%
 - o Met lichamelijke beperking en langdurige aandoening 21%
- Als er over sportaanbieders wordt gesproken, gaat het met name over sportverenigingen. We missen hier commerciële aanbieders (fitness is de populairste sport onder mensen met een lichamelijke beperking) maar zeker ook de anders georganiseerde sport zoals therapeutisch sporten, sporten bij een zorginstelling, bv. tijdens dagbesteding, laagdrempelig aanbod in de buurt. Daarnaast lijkt er nu beperkt aandacht voor het belangrijke element van deskundigheidsbevordering bij het kader.
- In het inleidende stuk 'Beperkingen? Mogelijkheden!' staat "de geschatte 'Social Return on Investment' (SROI) voor sporters met een beperking is 4,5." Goed om aan te geven dat dit iets genuanceerder ligt. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft onderzoek gedaan naar de Sociaal economische Waarde van sport en bewegen voor mensen met een fysieke beperking. Omdat niet alle investeringen in sport en bewegen voor mensen met een beperking zijn meegenomen (maar alleen de investering in sporthulpmiddelen), kan je hier niet spreken van een 'SROI'. Wat het onderzoek wel laat zien is dat investeren in sporthulpmiddelen gemiddeld 4,5x zoveel oplevert aan sociaal economische baten. En het laat zien dat sport en bewegen voor mensen met een beperking nóg meer oplevert aan sociaaleconomische baten dan bij de gemiddelde Nederlander (zo'n 15% meer).

Suggesties/aandachtspunten per thema

Vindbaarheid en bekendheid

- De aansluiting bij een regulier team als het niveau goed genoeg is (voor mensen met een licht verstandelijke beperking) is mooi daar waar dit kan. Daarnaast is het belangrijk om mensen vooral keuzevrijheid te geven, om te kunnen sporten daar waar zij zich prettig voelen. Dat kan een regulier team zijn of een speciaal G-team. Maar ook een aanbod bij de zorgaanbieder omdat dat meer vertrouwd is, of bijvoorbeeld individueel of met vrienden.
- Er wordt veel focus gelegd op G-teams. Deze teams richten zich vaak op mensen met een verstandelijke beperking. De omvang van deze groep is niet heel groot. Ongeveer 142.000 (68.000 matig en ernstig en 74.000 licht). De omvang van mensen met zwakbegaafdheid is minder duidelijk. In de [facthseet](#) wordt een omvang van 1,4 miljoen genoemd. Er is al veel aandacht en ondersteuning voor (het oprichten van) G-teams. Wellicht interessant om juist meer in te zetten op bekendmaking en stimulering van het gebruik van hetgeen al voorhanden is.

Sporthulpmiddelen

- Hier lijken nu 2 dingen door elkaar te lopen, in onze ogen is er behoefte aan 2 loketfuncties:
 - Loket voor de (potentiele) **sporter met beperking**: informatie over welke sport past, waar, wat nodig is qua hulpmiddel, waar dit te vinden is, zowel om te proberen (uitleen) als aanschaf, hoe de financiering in elkaar steekt;
 - Loket voor de **professional** om informatie en kennis te bieden over mogelijkheden en diversiteit hulpmiddelen, welke zijn er, begeleiding passend/op maat, bij wet geregelde financiering leren toepassen (WMO, ZVW). Dus niet zozeer wat er verwacht wordt van WMO/ZVW, maar waartoe zij verplicht zijn toe te passen.

- Uit onderzoek van de Projectgroep Sporthulpmiddelen beter bereikbaar en beschikbaar, in opdracht van VWS, blijkt dat momenteel deze kennis veelal ontbreekt bij de professionals.
- Het loket voor de sporter heeft als taak het optimaal bedienen van de sporter/beweger om zelfstandige en verantwoorde keuzes te kunnen maken in het proces van aanschaf en gebruik van sporthulpmiddelen. Omdat dit veelal maatwerk betreft, is het belangrijk dat een loket over een netwerk beschikt van deskundigen (in zorg, sport maar ook ervaringsdeskundigen) die zonder financieel belang kunnen ondersteunen bij de keuze.
- Het belang om te faciliteren dat een sporter een beweeg- of sporthulpmiddel (en de daarbij horende beweeg-/sportactiviteit) eerst uit kan proberen is evident. Belangrijk aandachtspunt daarin is dat er een landelijk dekkende uitleenmogelijkheid wordt gerealiseerd. Op dit moment kan je in veel gemeenten helaas nog geen gebruik maken van de uitleenservice. Het zou mooi zijn als dit op korte termijn wel landelijk dekkend wordt.
- De ambitie om de financiering goed te regelen via de kanalen die daar wettelijk voor zijn aangewezen blijft onverminderd overeind.

Vervoer

- Het ministerie van VWS heeft al initiatief genomen hierin. Enerzijds door budget voor een Sportvervoersvoorziening voor Teamsporters met een ernstige lichamelijke beperking beschikbaar te stellen (coördinatie Special Heroes Nederland), en daarnaast samen met Special Heroes NL onderzoek te doen naar tevredenheid en wensen van sporters met een ernstige lichamelijke beperking, zowel individuele als teamsporters, om naar mogelijkheden te zoeken de voorziening uit te breiden i.s.m. lokale en provinciale partijen. Hiertoe lopen enquêtes onder de doelgroep, gemeenten, provincies, sportbonden, etc.

Maatjes

- Er zijn al best veel maatjesprojecten, vanuit vrijwilligerscentrales, welzijnsorganisaties, Oranje Fonds etc. Vooral belangrijk om te kijken wat er al is en dit onder de aandacht te brengen en te benutten. Hogescholen hierin benutten is zeker interessant. Hier zijn al voorbeelden van. Dit is meestal wel voor een beperkte periode, waardoor dit minder aansluit bij de behoefte aan (duurzaam) sociaal contact.

Thuis sporten

- Juist de verbinding zoeken met sport én bewegen, gezien de potentiële doelgroep is meer accent op bewegen van belang, en daarmee ook de inzet van meer partijen. Naast het platform Uniek Sporten Thuis zijn er o.a. de programma's: Wheels, Scoor je PR via SON, CrossFit.
- Ook hier zou het goed zijn aandacht te besteden aan de persoonlijke barrières. Die spelen net zo als het gaat om thuis sporten. Goed aanbod alleen is meestal onvoldoende om de doelgroep die niet 'vanzelfsprekend' sport i beweging te krijgen. Daarvoor is o.a. (externe) stimulans en aandacht voor stapsgewijze gedragsverandering nodig.

Buurtsportcoaches

- BSC kunnen ons inziens een belangrijke rol vervullen in het stimuleren van sporten en bewegen voor mensen met een beperking. Het biedt zeker kansen om de inzet van de BSC te bevorderen/vergroten in bijvoorbeeld regionale samenwerking, sport- en beweegloketten voor de match van vraag en aanbod, en voor het leggen van de verbinding tussen vindplekken, doorverwijzers uit diverse domeinen en sportaanbieders.
- Voor de optimale inzet van deze BSC is juist ook kennisbevordering op gebied van toeleiding van mensen en samenwerking met andere domeinen gewenst (welzijn, zorg, sociaal domein).

Speeltuinen voor kinderen met beperking

- De doelstelling 'een speeltuin per gemeente die toegankelijk is', lijkt de aandacht weg te halen bij het spelen dicht bij huis. Het is voor kinderen juist van belang in de buurt, met buurtgenoten te kunnen spelen.
- Het blijkt nodig om aandacht te hebben voor bewustwording, zowel bij ouders als professionals in de omgeving van de kinderen, gericht op risicovol spelen, creativiteit.
- Belangrijke stap is vooral: toegankelijkheid van de speelaccommodatie (naar binnen kunnen) en diversiteit aan speeltoestellen. Kinderen zijn zelf vaak creatief met speeltoestellen om te kunnen spelen.
- Goed om op dit thema de verbinding te leggen met (speciaal) onderwijs.

Zwemlessen voor kinderen met een beperking

- Goed om koppeling te maken met Speciaal onderwijs en zorg-/revalidatie instellingen, waar de benodigde specifieke kennis en faciliteiten aanwezig zijn (aanbod is na bezuiniging destijds weg gehaald daar).
- Landelijke regelingen zijn vaak niet passend. Financiële regelingen zijn gericht op mensen die in armoede leven (vaak ligt de grens net iets boven bijstandsniveau). Ouders die niet iets te veel verdienen komen wel voor die meerkosten te staan (kleinere groepen, langere periode en dus meer zwemlessen). Interessant om te kijken naar flexibilisering van de regelingen, bv. gericht op meerkosten.
- Door eisen die aan de zwemvaardigheid wordt gesteld kunnen niet alle kinderen het zwemdiploma halen. Terwijl een kind soms wél zelfredzaam is in het water.